

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

30. mai 2013 *

Direktiiv 2004/39/EÜ — Finantsinstrumentide turg — Artikkel 19 — Äritegevuse kohustused klientidele investeerimisteenuse osutamisel — Investeerimisnõustamine — Muud investeerimisteenused — Kohustus hinnata osutatud teenuse sobivust ja asjakohasust — Selle kohustuse täitmata jätmise lepingulised tagajärjed — Finantstoote osana pakutav investeerimisteenus — Vahetuslepingud („swaps”), mille eesmärk on pakkuda kaitset finantstoodetega seotud intressimäärade muutumise eest

Kohtuasjas C-604/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Juzgado de Primera Instancia n° 12 de Madrid (Hispaania) 14. novembri 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. novembril 2011, menetluses

Genil 48 SL,

Comercial Hosteleria de Grandes Vinos SL

versus

Bankinter SA,

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud J. Malenovský, U. Lõhmus (ettekandja), M. Safjan ja A. Prechal,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 17. jaanuari 2013. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Genil 48 SL, esindaja: *procuradora* P. Rico Cadenas,

— Comercial Hosteleria de Grandes Vinos SL, esindajad: *procuradora* B. Grande Pesquero ning *abogada* E. Zato Tajada ja *abogada* C. Navarro García,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

- Bankinter SA ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, esindajad: *abogada* J. Massaguer Fuentes ja *abogada* J. Iglesias Rodríguez,
- Hispaania valitsus, esindaja: S. Centeno Huerta,
- Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja T. Müller,
- Eesti valitsus, esindaja: M. Linntam,
- Poola valitsus, esindajad: M. Szpunar ja B. Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: J. Baquero Cruz, E. Traversa ja R. Vasileva,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/39/EÜ finantsinstrumentide turgude kohta, millega muudetakse nõukogu direktiive 85/611/EMÜ ja 93/6/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/12/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 93/22/EMÜ (ELT L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 06/07, lk 263) artikli 4 lõike 1 punkti 4 ja artikli 19 lõikeid 4, 5 ja 9.
- 2 Eelotsusetaotlus esitati kahes kohtuvaidluses, mille pooled on esiteks Genil 48 SL (edaspidi „Genil 48”) ja Bankinter SA ning teiseks Comercial Hostelería de Grandes Vinos SL (edaspidi „CHGV”) ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA ning mis käsitlevad vahetuslepinguid ehk nn „*swap*’e”, mille eesmärk on kaitsta Genil 48-t ja CHGV-d viidatud kahe pangaga sõlminud finantstoodete lepingutes ette nähtud muudetava määraga intresside muutumise eest.

Õiguslik raamistik

Liidu õigusnormid

Direktiiv 2004/39

- 3 Direktiivi 2004/39 põhjendustes 2 ja 31 on märgitud:

„(2) [...] on vaja näha ette ühtlustamise tase, mida on vaja investoritele kõrgetasemelise kaitse pakkumiseks [...]

[...]

(31) Üks käesoleva direktiivi eesmärke on kaitsta investoreid. [...]”
- 4 Nimetatud direktiivi artikli 4 lõike 1 punktid 2, 4 ja 17 sisaldavad järgmisi mõisteid:

„2) *Investeermisteenused ja -tegevus* – I lisa A jaos loetletud teenused ja tegevused, mis on seotud I lisa C jaos loetletud instrumentidega;

[...]

- 4) *Investeerimisnõustamine* – isiklike soovitude andmine kliendile kliendi taotluse korral või investeerimisühingu algatusel seoses ühe või mitme finantsinstrumentidega seotud tehinguga;

[...]

17) *Finantsinstrument* – I lisa C jaos määratletud instrumendid”.

- 5 A jaos nimetatud finantsteenuse ja -tegevuste hulgas on investeerimisnõustamine. Lisaks on viidatud C jao punktis 4 loetletud „[o]ptsioonid, futuurid, vahetuslepingud, tähtpäevakursi lepingud ja muud väärtpaberite, vääringute, intressimäärade või tootlikkuse või muude tuletisinstrumentidega, finantsindeksitega või finantsmeetmetega seotud tuletislepingud [...]”.
- 6 Nimetatud direktiivi II jaotise II peatüki 2. jakku „Sätted investorite kaitse tagamiseks” kuulub artikkel 19 „Äritegevuse kohustused klientidele investeerimisteenuste osutamisel”. Viidatud artikli lõiked 4–6 ja 9 sätestavad:

„4. Investeerimisnõustamise või portfellihooldusega tegelemisel omandab investeerimisühing vajaliku teabe kliendi või potentsiaalse kliendi teadmiste ja kogemuste kohta seoses konkreetse toote või teenuse liigiga, tema rahalise olukorra ja investeerimisesmärkide kohta, et võimaldada investeerimisühingul soovitada kliendile või võimalikule kliendile tema jaoks sobivaid investeerimisteenuseid ja finantsinstrumente.

5. Liikmesriigid tagavad, et muude kui lõikes 4 nimetatud investeerimisteenuste osutamisel paluksid investeerimisühingud kliendil või potentsiaalsel kliendil esitada andmed oma teadmiste ja kogemuste kohta investeerimisvaldkonnas, mis on seotud pakutava või nõutava konkreetse toote või teenuse liigiga, et võimaldada investeerimisühingul hinnata, kas kavandatud investeerimisteenus või toode on kliendile sobiv.

Kui investeerimisühing leiab eelmise lõigu kohaselt saadud andmete alusel, et toode või teenus ei ole kliendi või potentsiaalse kliendi jaoks sobiv, hoiatab investeerimisühing klienti või potentsiaalset klienti. Kõnealuse hoiatuse võib esitada standardiseeritud kujul.

Juhul kui klient või potentsiaalne klient otsustab mitte esitada esimeses lõigus märgitud teavet või kui ta esitab oma teadmiste ja kogemuste kohta ebapiisavad andmed, hoiatab investeerimisühing klienti, et selline otsus ei võimalda investeerimisühingul kindlaks teha, kas kavandatud teenus või toode on tema jaoks sobiv. Kõnealuse hoiatuse võib esitada standardiseeritud kujul.

6. Liikmesriigid lubavad investeerimisühingutel üksnes klientide korralduste täitmises ja/või vastuvõtmises ja edastamises seisnevate investeerimisteenuste osutamisel koos kõrvalteenustega või ilma nendeta osutada kõnealuseid investeerimisteenuseid oma klientidele ilma vajaduseta hankida teavet või teha tuvastamist, mis on ette nähtud lõikega 5, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

- sissejuhatavas osas nimetatud teenused on seotud aktsiatega, mis on võetud kauplemiseks reguleeritud turul või samaväärsel kolmanda riigi turul, rahaturuinstrumentidega, võlakirjadega või muude võlakirjadega võrdväärsete väärtpaberitega (välja arvatud need võlakirjad või võlakirjadega võrdväärsed väärtpaberid, mis hõlmavad tuletisinstrumenti), avatud investeerimisfondide ja muude lihtfinantsinstrumentidega. [...]

[...]

9. Juhul kui investeerimisteenuseid pakutakse osana finantstootest, mille suhtes juba kehtivad muud ühenduse õigusaktide sätted või ühised Euroopa standardid krediidiasutuste ja tarbijakrediidi kohta seoses klientide riskihindamise ja/või teabenõuetega, ei kohaldata kõnealuse teenuse suhtes täiendavalt käesolevas artiklis sätestatud kohustusi.”

- 7 Direktiivi 2004/39 artikli 51 lõige 1 näeb ette, et liikmesriigid tagavad kooskõlas oma siseriikliku õigusega, et selle direktiivi rakendamisel vastuvõetud sätete eiramisel võib sellise eiramise eest vastutavate isikute suhtes võtta asjakohaseid haldusmeetmeid või rakendada haldussanktsioone, kusjuures need meetmed peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Direktiiv 2006/73/EÜ

- 8 Komisjoni 10. augusti 2006. aasta direktiivi 2006/73/EÜ, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/39/EÜ seoses investeerimisühingute suhtes kohaldatavate organisatsiooniliste nõuete ja tegutsemistingimustega ning nimetatud direktiivi jaoks määratletud mõistetega (ELT L 241, lk 26) artiklid 35–37 sisaldavad täpsustusi seoses direktiivi 2004/39 artikli 19 lõigetes 4 ja 5 sätestatud teenuse osutamise sobivuse ja asjakohasuse hindamisega.
- 9 Direktiivi 2006/37 artikkel 38 sätestab, et direktiivi 2004/39 artikli 19 lõike 6 esimeses taandes nimetamata finantsinstrumenti käsitletakse lihtinstrumendina muu hulgas siis, kui see ei kuulu selle direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti 18 alapunkti c ega selle direktiivi I lisa C jao punktide 4–10 kohaldamisalasse.
- 10 Direktiivi 2006/73 artikli 52 sõnastus on järgmine:

„Direktiivi 2004/39/EÜ artikli 4 lõike 1 punktis 4 esitatud „investeerimisnõustamise” määratluse kohaldamisel tähendab isiklik soovitus soovitus, mis antakse isikule, kes tegutseb investori või potentsiaalse investori või neist ükskõik kumma esindaja õigustes.

Soovitus tuleb esitada kõnealusele isikule sobivana või peab põhinema kõnealuse isiku asjaolude kaalumisel ning see peab kujutama endast soovitust üheks kahest järgnevast toimingust:

- a) osta, müüa, märkida, vahetada, lunastada või hoida konkreetset finantsinstrumenti või seda tagada;
- b) kasutada või mitte kasutada konkreetsest finantsinstrumendist tulenevaid õigusi finantsinstrumendi ostmiseks, müümiseks, märkimiseks, vahetamiseks või lunastamiseks.

Soovitust ei käsitleta isikliku soovitusena, kui see antakse välja üksnes teabejaotuskanalite kaudu või on suunatud avalikkusele.”

Hispaania õigusnormid

- 11 Direktiiv 2004/39 võeti Hispaania õigusesse üle 28. juuli 1988. aasta Ley 24/1988 del Mercado de Valores’ega (väärtpaberituruseadus, *Boletín Oficial del Estado*, edaspidi „BOE” nr 181, 29.7.1988, lk 23405), mida muudeti 19. detsembri 2007. aasta seadusega 47/2007 (BOE nr 304, 20.12.2007, lk 52335, edaspidi „seadus 24/1988”). Nimetatud direktiivi artikli 19 lõikeid 4, 5 ja 9 rakendati selle seaduse artikli 79bis lõigetega 6 ja 7 ning artikliga 79quater.
- 12 Viidatud artikli 19 lõigetes 4 ja 5 ette nähtud hindamiskohustust reguleerivad üksikasjalikumalt 15. veebruari 2008. aasta Real Decreto 217/2008 sobre el régimen jurídico de las empresas de servicios de inversión y de las demás entidades que prestan servicios de inversión (kuninga dekreet 217/2008 investeerimisteenuse ettevõtjatele ja teistele investeerimisteenuste osutajatele kehtiva korra kohta; BOE nr 41, 16.2.2008, lk 8706) artiklid 72 ja 73.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

- 13 Eelotsusetaotlusest nähtub, et ühelt poolt Genil 48 ja CHGV ning teiselt poolt põhikohtuasjade kostjateks olevate pankade vahel sõlmitud vahetuslepingute eesmärk oli kaitsta esimesi nende pankadega sõlmitud finantstoodete lepingutes ette nähtud muudetava määraga intresside, käesoleval juhul Euribori („*Euro interbank offered rate*”), muutumiste eest.
- 14 Nendes lepingutes võtsid pooled vastastikku kohustuse maksta teisele poolele summade vahe, mis tekib kokkulepitud intressimäärade kohaldamisel eri olukordades. Nendest lepingutest tulenevalt peab juhul, kui ühe kuu Euribori intressimäär jääb alla lepingus kokku lepitud fikseeritud intressimäära, maksma pangale vahe klient; kui aga vastupidi, Euribor tõuseb üle lepingus kokku lepitud fikseeritud intressimäära, peab selle vahe kliendile maksma pank.
- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatu kohaselt sõlmis Genil 48 vahetuslepingu 16. septembril 2008 ning CHGV leppis sellise lepingu sõlmimises kokku telefonitsi. Sellegipoolest tekib vaidlusalune küsimus, kas viimati nimetatud leping sõlmiti tegelikult sel hetkel või isegi hiljem.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toonitab, et Genil 48 suhtes ei antud kumbagi neist hinnangutest, mis on ette nähtud direktiivi 2004/39 artikli 19 lõigetes 4 ja 5, nagu viimased on üle võetud seaduse 24/1988 artikli 79bis lõigetega 6 ja 7, ning et toimikust ei nähtu, et CHGV suhtes oleks antud üks või teine nendest hinnangutest.
- 17 Tuginedes hinnangu puudumisele nõuavad viidatud hagejad eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud hagi, et viimane tuvastaks kõnealuste lepingute tühisuse.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et vaidluse lahendamiseks põhikohtuasjades tuleb kõigepealt kindlaks teha see, millised on pankade kohustused, kui nad pakuvad sellist finantsinstrumenti nagu intressimäära muutumist puudutav vahetusleping; seejärel see, kas käesolevas asjas täitsid põhikohtuasjade kostjad neid kohustusi, ning lõpuks see, millised on selle võimaliku täitmata jätmise tagajärjed.
- 19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et niisugune finantsinstrument kuulub direktiivi 2004/39 kohaldamisalasse selle direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti 17 ning I lisa C jao punkti 4 alusel. Selle kindlakstegemiseks, kas nimetatud direktiivi artikli 19 lõige 4 on kohaldatav teenusele, mida põhikohtuasjade kostjad pakkusid Genil 48-le ja CHGV-le vaidlusaluseid vahetuslepinguid pakkudes, tuleb kohtu hinnangul analüüsida, kas see teenus on „investeermisnõustamine”, nagu sellele viidatakse nimetatud sättes ja nagu see määratletakse sama direktiivi artikli 4 lõike 1 punktis 4.
- 20 Eitava vastuse korral olid põhikohtuasja kostjad kohustatud andma direktiivi 2004/39 artikli 19 lõikes 5 ette nähtud hinnangu, kuna vahetuslepingud on keerukad finantsinstrumendid. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kummalgi juhul ei nähtu selgelt sellest direktiivist, kas artikli 19 lõigetest 4 või 5 tulenevate kohustuste täitmata jätmise tõttu on asjassepuutuvad lepingud täielikult tühised või kas tegemist on kliendi nõustumuse puudumisega, mis on heastatav.
- 21 Lõpuks otsib eelotsusetaotluse esitanud kohus vastust küsimusele, kas põhikohtuasjade kostjad olid viimati nimetatud sätetes ette nähtud hinnangu andmise kohustusest vabastatud direktiivi 2004/39 artikli 19 lõike 9 alusel.
- 22 Nendel tingimustel otsustas Juzgado de Primera Instancia n° 12 de Madrid menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas seda, kui kliendile pakutakse enda muude finantstoodete intressimäärade muutumise riski vastu kindlustamiseks intressimäära vahetuslepingut, tuleb käsitada investeermisnõustamise teenusena vastavalt direktiivi [2004/39] artikli 4 lõike 1 punktis [4] antud määratlusele?

2. Kas kõnealuse direktiivi artikli 19 lõikes 4 ette nähtud sobivustesti tegemata jätmisega mittekutselise investori puhul kaasneb investori ja nõustava krediidasutuse vahel sõlmitud lepingu täielik õigustühisus?
3. Kas juhul, kui kirjeldatud tingimustel osutatud teenust ei käsitata investeerimisinõustamisena, kaasneb juba ainuüksi asjaoluga, et selline keerukas finantsinstrument nagu intressimäära vahetusleping ostetakse investeerimisasutuse süü tõttu ilma finantsinstrumentide turgude direktiivi [2004/39] artikli 19 lõikes 5 ette nähtud asjakohasustesti tegemata, lepingu täielik õigustühisus?
4. Kas asjaolu, et krediidasutus pakub muude finantstoodetega seotud keerukat finantsinstrumenti, on piisav põhjus selleks, et jätta finantsinstrumentide turgude direktiivi [2004/39] artiklis 19 ette nähtud sobivustesti ja asjakohasustesti – mille investeerimisasutus peab tegema mittekutselise investori puhul – tegemise kohustus kohaldamata?
5. Kas selleks, et saaks välistada finantsinstrumentide turgude direktiivi [2004/39] artiklis 19 [...] kehtestatud kohustuste kohaldamise, on vaja, et finantstoote suhtes, millega pakutav finantsinstrument on seotud, kehtiksid samasugused investorikaitsestandardid, mida nõuab kõnealune direktiiv?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

Vastuvõetavus

- 23 Genil 48 leiab esiteks, et direktiivi 2004/39 tõlgendamine, mida palub eelotsusetaotluse esitanud kohus, ei ole ETLT artikli 267 teise lõigu tähenduses tema otsuse tegemiseks vajalik, kuna direktiiv ei ole Hispaanias vahetult kohaldatav ning kuna põhikohtuasjades on tegemist tagajärgedega, mis tulenevad seaduse 24/1988 artiklis 79*bis* ja kuninga dekreedid 217/2008 artiklis 72 ette nähtud kohustuste rikkumisest.
- 24 Teiseks viitab Genil 48 Euroopa Kohtu pädevuse puudumisele otsustada põhikohtuasja esemeks olevate vahetuslepingute täieliku tühisuse üle, sest kuivõrd direktiivis 2004/39 puudub sellekohane selgesõnaline norm, on selle rikkumise lepinguliste tagajärgede kindlakstegemine siseriikliku kohtu ülesanne.
- 25 Lisaks väljendasid põhikohtuasja kostjad kohtuistungil kahtlust eelotsuse küsimuste vastuvõetavuse suhtes põhjusel, et vastused nendele sisaldaksid hinnanguid faktilistele asjaoludele.
- 26 Seoses Genil 48 esimese vastuväitega tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mis siseriiklik kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille täpsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on asjakohased. Siseriikliku kohtu esitatud eelotsusetaotluse saab Euroopa Kohus jätta läbi vaatamata vaid siis, kui on ilmne, et liidu õigusnormi tõlgendamine, mida siseriiklik kohus palub, ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või ka juhul, kui probleem on oletuslik või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda talle esitatud küsimustele tarvilik vastus (vt muu hulgas 12. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-45/09: Rosenblatt, EKL 2010, lk I-9391, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 27 Käesolevas asjas tuleneb eelotsusetaotlusest, et seaduse 24/1988 artikliga 79*bis* võetakse Hispaania õigusesse üle direktiivi 2004/39 artikli 19 lõiked 4 ja 5 ning et sobivustesti, mis on ette nähtud nimetatud lõikes 4, reguleerib üksikasjalikult kuninga dekreeidi 217/2008 artikkel 72. Seetõttu ei paista, nagu ei oleks eelotsuse küsimused, mis puudutavad muu hulgas kõnesoleva direktiivi viidatud sätete tõlgendamist, seotud põhikohtuasjade faktiliste asjaolude või esemega.
- 28 Genil 48 teine vastuväide puudutab täpsemalt teist ja kolmandat eelotsuse küsimust. Lugeses neid küsimusi eelotsusetaotluse põhistust arvestades, nähtub, et nende eesmärk on selgitada, millised on direktiivist 2004/39 tulenevad võimalikud tagajärjed lepingutele, mis sõlmiti nimetatud direktiivi artikli 19 lõigetes 4 ja 5 sätestatud kohustusi rikkudes. Selle põhikohtuasja hageja asjassepuutuvas seisukohas püütakse nendele küsimustele vastata ning seega käsitleb see nende sisu, mitte vastuvõetavust.
- 29 Mis puudutab põhikohtuasjade kostjate vastuvõetavuse vastuväidet, siis piisab, kui märkida, et eelotsuse küsimuste sõnastusest endast nähtub, et nende ese on direktiivi 2004/39 teatud sätete tõlgendamine.
- 30 Eespool esitatust järeldub, et eelotsuse küsimused on vastuvõetavad.

Sisulised küsimused

Sissejuhatavad märkused

- 31 Direktiivi 2004/39 artikli 19 ülesehitusest nähtub, et investeerimisteenuse, nagu see on määratletud selle direktiivi artikli 4 lõike 1 punktis 2, osutamisega kliendile või potentsiaalsele kliendile kaasneb üldjuhul investeerimisühingu kohustus anda kas artikli 19 lõikes 4 või lõikes 5 ette nähtud hinnang, olenevalt sellest, kas tegemist on investeerimismõustamise, portfelliholduse või muu selle direktiivi I lisa A jaos loetletud investeerimisteenusega. Need hinnangud liigitatakse direktiivi 2006/73 artiklites 35–37 vastavalt kas osutatava teenuse sobivus- või asjakohasushinnanguteks.
- 32 Direktiivi 2004/39 artikkel 19 sätestab aga kaks erandolukorda.
- 33 Esimene erandolukord on ette nähtud direktiivi 2004/39 artikli 19 lõikes 6. Selle sätte kohaselt ei tule teatud tingimuste esinemisel hinnangut anda lihtfinantsinstrumentidega seotud teatavate investeerimisteenuste osutamisel.
- 34 Kuid intressimäära vahetuslepingud, nagu need, mille üle vaieldakse põhikohtuasjades, on loetletud nimetatud direktiivi I lisa C jao punktis 4, mis direktiivi 2006/73 artikli 38 kohaselt välistab selle, et neid saaks pidada lihtfinantsinstrumentideks. Sellest tuleneb, et direktiivi 2004/39 artikli 19 lõige 6 ei ole põhikohtuasjade asjaoludele kohaldatav.
- 35 Teine erandolukord on kehtestatud direktiivi 2004/39 artikli 19 lõikes 9. Esitatud neljandas ja viiendas küsimuses palutakse kindlaks teha, kas see säte on kohaldatav põhikohtuasjadele. Seetõttu tuleb kõigepealt käsitleda neid küsimusi.

Neljas ja viies küsimus

- 36 Neljandas ja viiendas küsimuses, mida tuleb analüüsida koos, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas direktiivi 2004/39 artikli 19 lõiget 9 tuleb tõlgendada nii, et esiteks, investeerimisteenust pakutakse osana finantstootest, kui see on viimasega seotud, ja teiseks, et liidu õigusaktide sätted või ühised Euroopa standardid, millele see lõige viitab, peavad sisaldama selle artikli lõigetes 4 ja 5 ette nähtuga sarnaseid nõudeid.

- 37 Mis puudutab esiteks direktiivi 2004/39 artikli 19 lõike 9 – mille sõnastuse kohaselt „investeermisteenuseid pakutakse osana finantstootest” – kohaldatavuse tingimust, siis tuleb märkida, et ajal, mil see direktiiv vastu võeti, kasutasid eri keeleversioonide hulgast ainult prantsus- ja portugali keelne versioon selles sättes väljendit „raames” („*dans le cadre de*”), samas kui hispaania-, taani-, saksa-, kreeka-, inglise-, itaalia-, hollandi-, soome- ja rootsikeelses versioonis kasutatakse sõnu, mille vaste on „osana” („*en tant que partie de*”) ja mis lubab eeldada tihedamat ja täpsemat seost kui mõiste „raames”.
- 38 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liidu õigusakti erinevaid keeleversioone tõlgendada ühetaoliselt, ning seega juhul, kui keeleversioonid üksteisest erinevad, peab normi tõlgendama vastavalt selle normistiku üldisele ülesehitusele ja eesmärgile, mille osa see säte on (vt 28. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas C-19/11: *Geltl*, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Direktiivi 2004/39 artikli 19 lõikes 9 kehtestatud norm on erand hindamissüsteemist, mis nähakse selles artiklis ette investeermisühingute poolt investeermisteenuste osutamise puhuks, ning seetõttu tuleb seda normi tõlgendada kitsalt. See on nii seda enam, et vastavalt selle direktiivi II jaotise II peatükki kuuluva 2. jao – millesse kuulub artikkel 19 – peakirjale on need hinnangud meetmed, mille eesmärk on tagada investorite kaitse, mis on nimetatud direktiivi põhjenduste 2 ja 31 kohaselt üks selle direktiivi eesmärke (vt selle kohta 22. märtsi 2012. aasta kohtuotsus kohtuasjas C-248/11: *Nilaş jt*, punkt 48).
- 40 Lisaks täpsustab direktiivi 2004/39 artikli 19 lõige 9, et investeermisteenust „pakutakse” osana finantstootest.
- 41 See säte täpsustab ka, et kui investeermisteenust pakutakse osana finantstootest, mille suhtes juba kehtivad õigusaktide sätted või standardid nagu need, millele viidatakse selles sättes, „ei kohaldata kõnealuse teenuse suhtes täiendavalt direktiivi 2004/39 artiklis 19 sätestatud kohustusi”. Sõna „täiendavalt” kasutamine lubab aga eeldada, et sellele teenusele on juba kohaldatud muid õigusaktide sätteid või standardeid, mis puudutavad klientide riskihindamist ja/või teabealaseid nõudeid. See on nii ainult juhul, kui see teenus oli finantstoote lahutamatu osa ajal, mil anti see hinnang ja/või täideti need nõuded selle toote suhtes.
- 42 Eeltoodut arvestades tuleb asuda seisukohale, et investeermisteenust pakutakse osana finantstootest direktiivi 2004/39 artikli 19 lõike 9 tähenduses ainult juhul, kui see teenus on finantstoote lahutamatu osa selle kliendile pakkumise ajal.
- 43 Vastamaks küsimusele, kas põhikohtuasjades on tegemist investeermisteenusega, mida pakutakse osana finantstootest selle sätte tähenduses, nagu seda tõlgendab Euroopa Kohus eespool olevates punktides, tuleb anda hinnang faktilistele asjaoludele, mis on liidu kohtute ja siseriiklike kohtute pädevuse jaotust arvestades eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne. Kuid Euroopa Kohus võib eelotsusetaotlust lahendades esitada vajaduse korral täpsustusi, mille eesmärk on suunata seda kohut oma hinnangu andmisel (vt selle kohta 15. märtsi 2012. aasta otsus kohtuasjas C-135/10: *SCF*, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 44 Asjaolu, et selle finantsinstrumendi kestus, mida nimetatud teenus puudutab, ületab viidatud toote kestuse, et üks finantsinstrument kohaldub samale kliendile pakutavatele erinevatele finantstootedele või et instrumenti ja toodet pakutakse erinevate lepingutega, on kaudsed tõendid selle kohta, et see teenus ei ole asjassepuutuva finantstoote lahutamatu osa. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb aga finantsteenuse ja -toote vahelisele seosele hinnangu andmisel arvesse võtta kohtuasja kõiki asjaolusid.
- 45 Teiseks, mis puudutab küsimust, kas direktiivi 2004/39 artikli 19 lõikes 9 viidatud hindamise või teabega seotud sätted või standardid, mis juba finantstoote suhtes kehtivad, peavad olema sarnased selle artikli lõigetes 4 ja 5 kehtestatud kohustustega, siis tuleb asuda seisukohale, et viidatud lõige 9 ei näe ette sellise sarnasuse nõuet.

- 46 Selle kohta tuleb märkida, et selle finantsinstrumendi laad, mida kõnesolev investeerimisteenus puudutab, võib oluliselt erineda pakutava finantstoote laadist. Järelikult võivad seda toodet pakkuva ühingu poolt kliendi kaitseks antavad hinnangud ja kogutav või esitatav teave olla selline, mis ei vasta hinnangutele ja teabele, mis on ette nähtud direktiivi 2004/39 artikli 19 lõigetes 4 ja 5.
- 47 Kuid isegi kui direktiivi 2004/39 artikli 19 lõige 9 ei nõua, et selles lõikes viidatud sätted või standardid sisaldaksid nõudeid, mis on identsed selles artiklis kehtestatud kohustustega, peavad need sätted ja standardid siiski olema seotud klientide riskihindamise ja/või teabealaste nõuetega, nagu tuleneb direktiivi 2004/39 artikli 19 lõike 9 sõnastusest. Ent arvestades direktiivi 2004/39 artikli 19 eesmärki, milleks on käesoleva kohtuotsuse punktis 39 märgitu kohaselt muu hulgas investorite kaitse, peavad need sätted või standardid võimaldama klientide riskihindamist ja/või sisaldama teabealaseid nõudeid, mis hõlmavad ka asjassepuutuva finantstoote lahutamatuks osaks olevat investeerimisteenust, selleks et selle teenuse suhtes ei kohaldataks direktiivi 2004/39 artiklis 19 sätestatud kohustusi.
- 48 Eespool esitatud kaalutlustest nähtub, et direktiivi 2004/39 artikli 19 lõiget 9 tuleb tõlgendada nii, et esiteks, investeerimisteenust pakutakse osana finantstootest ainult juhul, kui see teenus on finantstoote kliendile pakkumise ajal selle lahutamatu osa, ja teiseks, et liidu õigusaktide sätted või ühised Euroopa standardid, millele see säte viitab, peavad võimaldama klientide riskihindamist ja/või sisaldama teabealaseid nõudeid, mis hõlmavad ka asjassepuutuva finantstoote lahutamatuks osaks olevat investeerimisteenust, selleks et selle teenuse suhtes ei kohaldataks kõnealuses artiklis 19 sätestatud kohustusi.
- Esimene küsimus
- 49 Esimeses küsimuses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi 2004/39 artikli 4 lõike 1 punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et kliendile vahetuslepingu pakkumine, selleks et katta kliendi sõlmitud finantstoote lepingus ette nähtud intressimäära muutumise riski, on käsitletav investeerimisnõustamisena selles sättes määratletud tähenduses.
- 50 Selle kohta tuleb kõigepealt meenutada, et kui investeerimisühing annab kliendile investeerimisalast nõu, tuleb tal anda nimetatud direktiivi artikli 19 lõikes 4 ette nähtud hinnang.
- 51 Direktiivi 2004/39 artikli 4 lõike 1 punkti 4 kohaselt on investeerimisnõustamine isiklike soovitude andmine kliendile kliendi taotluse korral või investeerimisühingu algatusel seoses ühe või mitme finantsinstrumentidega seotud tehinguga.
- 52 Selles sättes kasutatud mõistet „isiklikud soovitused” täpsustatakse direktiivi 2006/73 artiklis 52, milles on muu hulgas märgitud, et isiklik soovitus tähendab soovitust, mis antakse isikule, kes tegutseb investori või potentsiaalse investorina ja mis esitatakse kõnealusele isikule sobivana või põhineb kõnealuse isiku asjaolude kaalumisel. See mõiste ei hõlma soovitusi, mis antakse välja üksnes teabejaotuskanalite kaudu või on suunatud avalikkusele.
- 53 Eelmises kahes punktis viidatud sätetest tuleneb, et vastus küsimusele, kas investeerimisteenus on investeerimisnõustamine, sõltub mitte selle teenuse esemeks oleva finantsinstrumendi laadist, vaid viisist, kuidas seda kliendile või potentsiaalsele kliendile pakutakse.
- 54 Kuna eelotsusetaotluses ei ole täpsustatud, mil viisil põhikohtuasjade esemeks olevaid vahetuslepinguid Genil 48-le ja CHGV-le pakuti, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus hindama direktiivi 2006/73 artiklis 52 sätestatud kriteeriume arvesse võttes nende lepingutega seotud soovitude võimalikku isiklikku laadi ning sellest tulenevalt ka seda, kas investeerimisühingul tuleb või mitte anda direktiivi 2004/39 artikli 19 lõikes 4 ette nähtud hinnang.

55 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2004/39 artikli 4 lõike 1 punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et kliendile vahetuslepingu pakkumine, selleks et katta kliendi sõlmitud finantstoote lepingus ette nähtud intressimäära muutumise riski, on käsitatav investeerimisnõustamisena selles sättes määratletud tähenduses, kui selle vahetuslepingu sõlmimise soovitus antakse kliendile, kes tegutseb investorina, kui see esitatakse kõnealusele kliendile sobivana või põhineb kõnealuse isiku asjaolude kaalumisel ning kui seda ei anta välja üksnes teabejaotuskanalite kaudu või suunatuna avalikkusele.

Teine ja kolmas küsimus

56 Teises ja kolmandas küsimuses, mida tuleb käsitleda koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, millised on lepingulised tagajärjed, mis peavad kaasnema investeerimisteenust pakkuva investeerimisühingu poolt direktiivi 2004/39 artikli 19 lõigetes 4 ja 5 kehtestatud hindamise nõuete täitmata jätmisega.

57 Selle kohta tuleb mainida, et kuigi direktiivi 2004/39 artikkel 51 näeb ette haldusmeetmete võtmise või haldussanktsioonide rakendamise isikute suhtes, kes rikuvad selle direktiivi rakendamisel vastuvõetud sätteid, ei märgita selles artiklis täpsemalt seda, et liikmesriigid on kohustatud kehtestama lepingulised tagajärjed niisuguste lepingute sõlmimise korral, milles ei järgita direktiivi 2004/39 artikli 19 lõikeid 4 ja 5 ülevõtivatest siseriiklikest sätetest tulenevaid kohustusi, ega ka seda, millised need tagajärjed olla võivad. Asjakohaste liidu õigusnormide puudumisel tuleb iga liikmesriigi siseriiklikus õiguskorras võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtet järgides ette näha, millised on nende kohustuse rikkumise lepingulised tagajärjed (vt selle kohta 19. juuli 2012. aasta otsus kohtuasjas C-591/10: Littlewoods Retail jt, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

58 Seega tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et iga liikmesriigi siseriiklikus õiguskorras tuleb võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtet järgides ette näha, millised on lepingulised tagajärjed, mis peavad kaasnema sellega, kui investeerimisteenust pakkuva investeerimisühingu jätab täitmata direktiivi 2004/39 artikli 19 lõigetes 4 ja 5 kehtestatud hindamise nõuded.

Kohtukulud

59 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamiseiga seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/39/EÜ finantsinstrumentide turgude kohta, millega muudetakse nõukogu direktiive 85/611/EMÜ ja 93/6/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/12/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 93/22/EMÜ, artikli 19 lõiget 9 tuleb tõlgendada nii, et esiteks, investeerimisteenust pakutakse osana finantstootest ainult juhul, kui see teenus on finantstoote kliendile pakkumise ajal selle lahutamatu osa, ja teiseks, et liidu õigusaktide sätted või ühised Euroopa standardid, millele see säte viitab, peavad võimaldama klientide riskihindamist ja/või sisaldama teabealaseid nõudeid, mis hõlmavad ka asjassepuutuva finantstoote lahutamatuks osaks olevat investeerimisteenust, selleks et selle teenuse suhtes ei kohaldataks selles artiklis 19 sätestatud kohustusi.
2. Direktiivi 2004/39 artikli 4 lõike 1 punkti 4 tuleb tõlgendada nii, et kliendile vahetuslepingu pakkumine, selleks et katta kliendi sõlmitud finantstoote lepingus ette nähtud intressimäära muutumise riski, on käsitatav investeerimisnõustamisena selles sättes määratletud tähenduses, kui selle vahetuslepingu sõlmimise soovitus antakse kliendile, kes tegutseb

investorina, kui see esitatakse kõnealusele kliendile sobivana või põhineb kõnealuse isiku asjaolude kaalumisel ning kui seda ei anta välja üksnes teabejaotuskanalite kaudu või suunatuna avalikkusele.

3. Iga liikmesriigi siseriiklikus õiguskorras tuleb võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtet järgides ette näha, millised on lepingulised tagajärjed, mis peavad kaasnema sellega, kui investeerimisteenust pakkuv investeerimisühing jätab täitmata direktiivi 2004/39 artikli 19 lõigetes 4 ja 5 kehtestatud hindamise nõuded.

Allkirjad